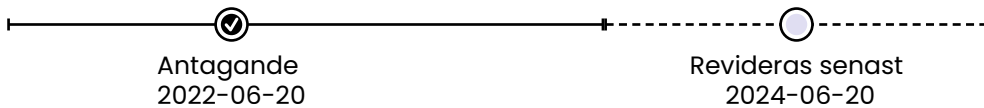
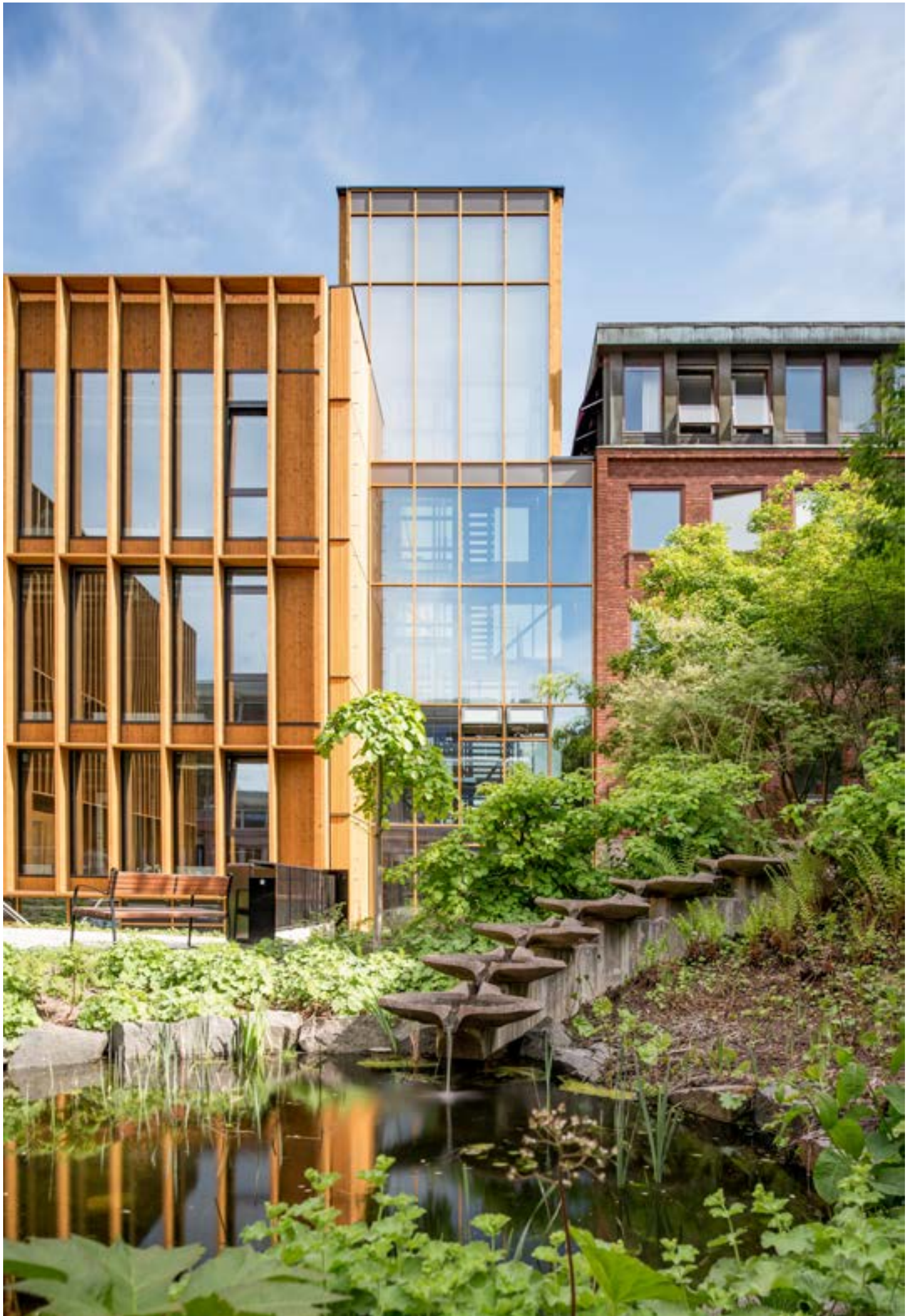

Samtalsguide

Hållbar arkitektur i Södertälje kommun

Bilaga till Arkitekturstrategi

Samtalsguide

En vägledning till arkitektur, hållbart byggande och gestaltning

För att nå arkitekturstrategins mål behöver varje enskilt projekt i Södertälje bidra till bra arkitektur, hållbart byggande och omsorgsfull gestaltning.

Samtalsguiden är ett stöd för att så tidigt i processen som möjligt kunna kommunicera om arkitektur och de värden som arkitekturen kan hjälpa oss att skapa. Frågorna hjälper till att reflektera över aspekter och perspektiv som är viktiga att ha med sig tidigt i processen och när olika intressen vägs mot varandra. Frågorna som finns i samtalsguiden ska följas upp genom hela processen, från tidiga skeden, detaljplanering, projektering, bygglov, genomförandet och till färdigt projekt och utvärdering.

Vad är en samtalsguide?

I Södertälje är Arkitekturstrategins samtalsguide:

- ett verktyg för dialog att använda i det dagliga arbetet
- ett stöd till kommunens handläggare och byggaktörer
- ett stöd för att förstå hur kommunens mål påverkar byggnation
- ett stöd för att underlätta och effektivisera framtida processer som planbeskedsansökan eller bygglovsansökan
- en resurs som skapar förutsättningar för ett snabbt agerande och ökad tydlighet gentemot marknadens aktörer
- ett verktyg för att tillämpa arkitekturstrategin i konkreta projekt
- en möjlighet för kommunen att sprida kunskap om hållbar arkitektur

Samtalsguiden är däremot inte:

- ett investeringsbeslut
- en forskningsrapport eller en vetenskaplig studie

Syfte

Samtalsguiden är ett stöd för att förstå kommunens mål, och ett verktyg för dialog att använda i det dagliga arbetet. Samtalsguiden kompletterar lagstiftning och utgör stöd i t.ex. handläggning av bygglov och planer och i det offentliga byggandet, genom att lyfta frågor om projektets idé, syfte och ambitionsnivå i förhållande till platsen. Genom tidiga formuleringar utifrån ett antal frågeställningar ansvarar aktörerna för att projektspecifika mål och vision både sätts och följs upp med Arkitekturstrategins mål som stöd.

Övergripande mål

Samtalsguidens mål är samma som arkitekturstrategins: att *bibehålla, utveckla och skapa tilltalande och hållbara livsmiljöer i Södertälje kommun.*

Samtalsguiden är ett stöd för att förstå Arkitekturstrategins mål, och ett verktyg för dialog i det dagliga arbetet med arkitektur och hållbart byggande i Södertälje kommun.

Användning och målgrupper

Alla de aktörer som i ett projekt aktivt deltar i att forma Södertäljes arkitektur och livsmiljöer svarar tillsammans på samtalsguidens frågor.

Exempel på aktörer:

- Byggaktörer
- Planhandläggare
- Bygglovshandläggare
- Fastighetutvecklare/planerare
- Stadsantikvarie
- Konsulter
- Arkitekter
- Trafikplanerare, m fl
- Medborgare
- Föreningsliv

När vi arbetar med **arkitektur formar** vi samtidigt **vårt samhälle**.

Arkitektur berör alla varje dag och bidrar direkt till hur vi mår och trivs samt hur **ekosystem, människor** och **samhälle** fungerar.

När användes samtalsguiden?

Varje projekt ska, i tidigt skede, genom sin gestaltning och via dialog kring projektet svara på frågan till respektive målområde i samtalsguiden. Eftersom samtalsguiden är ett stöd för att förstå kommunens mål och ett verktyg för dialog att använda i det dagliga arbetet, kan den få störst genomslag om det används i tidiga skeden t. ex. i en första kontakt vid markanvisning, markförsäljning och planansökan, i möten med explotören och fastighetsägaren o.s.v. Efter det första mötet kan resultatet dokumenteras och användas genom hela processen för avstämning, uppföljning och utveckling. (Se diagram på sid 6-7 för en grafisk överblick)

Hur kan man använda samtalsguiden?

Samtalsguiden kan användas på många olika sätt. Alla frågor är inte lika viktiga på varje plats/projekt och prioriteringarna och avvägningarna kommer skilja sig från plats till plats - från projekt till projekt.

Exempel på användningsområden:

- Utgångspunkt och struktur för dialog
- Checklista för gemensamma mål
- Inspirationslista vid design och skissarbete
- Marknadsföring för kommunen

Samtalets utgångspunkter

Samtalsguiden ta avstamp i arkitekturstrategins åtta målområden och tillhörande mål.

Sammanfattning av Södertäljes Arkitekturstrategis åtta målområden :

1. **Miljö, klimat och framtiden** - Arkitektur inom planetens gränser
2. **Helhetssyn** - Arkitektur är en del av en helhet
3. **Upplevelse och sinnena** - Arkitektur har upplevelser för alla sinnen
4. **Identitet** - Arkitektur skapar stärkt identitet
5. **Gemenskap** - Arkitektur ger en trygg gemenskap
6. **Livskvalitet** - Arkitektur ger hälsosamma livsmiljöer
7. **Innovation och lärande** - Arkitektur ger rum för innovation och lärande
8. **Gemensam utveckling** - Arkitektur för gemensam utveckling

Vikten av en arkitektonisk idé

En formulerad arkitektonisk idé är viktigt för det som så småningom ska byggas eller anläggas. Arkitektoniska idéer ska definiera byggprojektens innehåll och vision i ett samlat och kommunikativt format. Syftet är att förklara, förankra och säkerställa kvaliteter och lösningar att ta med sig genom projektets olika faser som en röd tråd. Det är viktigt att utgå från en realistisk bild av platsens och projektets förutsättningar. Förutom att funktionen och platsen i sig är grundläggande, bör ett tidsperspektiv som blickar både bakåt och framåt beaktas. När projektet börjar ta form ska de arkitektoniska idéerna understödjas.

Att formulera idéer är en kreativ process som leder till nya infallsvinklar och lösningar som kan vara ett bidrag när nya utmaningar dyker upp under projektets gång. När det finns gemensam kunskap och samsyn kring en plats eller funktion blir slutresultatet bättre. De arkitektoniska idéerna bör kontinuerligt stämmas av och följa med från tidig skiss till färdigt byggnadsverk. Värdet av att alla inblandade har kunskap om ursprungstänkarna är särskilt stort i de långa planerings- och byggprocesser som är vanliga idag. Med en tydlig och gemensamt formulerad riktning minskar risken att grundläggande värden förloras på vägen.

Att kommunicera och följa upp resultatet i förvaltningskedet är avgörande och genom erfarenhetsåterföring ökar kvaliteten i det byggda. En välgrundad arkitektonisk idé tål att utvecklas och uppdateras när förutsättningar ändras.

Som stöd för att formulera den arkitektoniska idén kommer ett särskilt verktyg för kommunens gestaltning som behandlar relevanta teman att tas fram. Begrepp som tid, plats, funktion och form ska bland andra beaktas med utgångspunkt från olika skalor.

Upplevelsen av livsmiljön varierar och skiftar med betraktelseavståndet. På långt håll uppfattas byggnadsmassan vara sammanvävd med topografi och natur. Lite närmare är skalan en annan när det byggda formar ett stadsrum eller en gata. Precis inpå bidrar omsorgsfullt utformade material och detaljer till en rumslig och sinnlig upplevelse.

En god arkitektonisk idé ska prägla helheten och tillföra kvalitet i alla skalor. (Bearbetad version tagen ur Stockholms Arkitekturpolicy¹)

¹ Stockholms stad (2021). Stockholms arkitekturpolicy. <https://vaxer.stockholm/globalassets/tema/arkitekturpolicy/arkitekturpolicy.pdf> Hämtad 2021-11-16.

Samtal kring arkitektonisk idé

Varje enskilt projekt i Södertälje ska bidra till arkitekturstrategins mål, visa hur det samspelar med sin omgivning och ha en tydlig arkitektonisk idé.

En Arkitektonisk idé ska definiera byggprojektens innehåll och vision i ett samlat och kommunikativt format. Syftet är att förklara, förankra och säkerställa kvaliteter och lösningar att ta med sig genom projektets olika faser. En god arkitektonisk idé ska präglade helheten och tillföra kvalitet i alla skalor. När de tankar och idéer som projektets form bygger på formuleras, tydliggörs och beskrivs ges goda förutsättningar för ett bra slutresultat. Vi ställer samma krav på oss själva som på externa aktörer som bygger i vår kommun.

En arkitektonisk idé ska definiera byggprojektens innehåll och vision i ett samlat och kommunikativt format. Syftet är att förklara, förankra och säkerställa kvaliteter och lösningar att ta med sig genom projektets olika faser. En god arkitektonisk idé ska präglade helheten och tillföra kvalitet i alla skalor.

Hur definierar man och tar fram en arkitektonisk idé?

Börja med att definiera och kortfattat beskriva projektet:

- Vision
- Mål
- Bakgrund
- Innehåll
- Tid
- Plats
- Funktion
- Form
- Skalor (Begreppen tid, plats, funktion och form ska beaktas med utgångspunkt från olika skalor)

Stödfrågor

- Hur förhåller sig insidan till utsidan och närmiljön såväl som till området och landskapet/staden?
- Vilket intryck kommer projektet ha på sina omgivningar – kan det betraktas som god helhetsverkan?
- Vilka former, material, kulörer kommer att användas och hur förhåller det sig till befintliga och planerade omgivningar?

Mer stöd för att utforma en arkitektonisk idé kan också hämtas ur frågorna i samtalsguiden.

Dokumentera dina svar i ett samlat och kommunikativt format.

Inkludera gärna referensbilder, skisser och annat kommunikativt material i din dokumentation.

Arkitektonisk idé – ett enkelt exempel

Foto: Jordan Valentin Lane

Foto: Pontus Orre

Foto: Pontus Orre

Arkitektonisk idé för Södertälje stadshuset – ett flagskepp för hållbarhet

Vision: Södertälje Stadshuset är ett flagskepp för Södertäljes miljöarbete. Vi visar framtiden.

Mål: Med enkla medel och åtgärder kan vi skapa en grön oas på nästan 2500 m² mitt i Södertälje, samtidigt som vi stödjer ekosystemtjänster i staden.

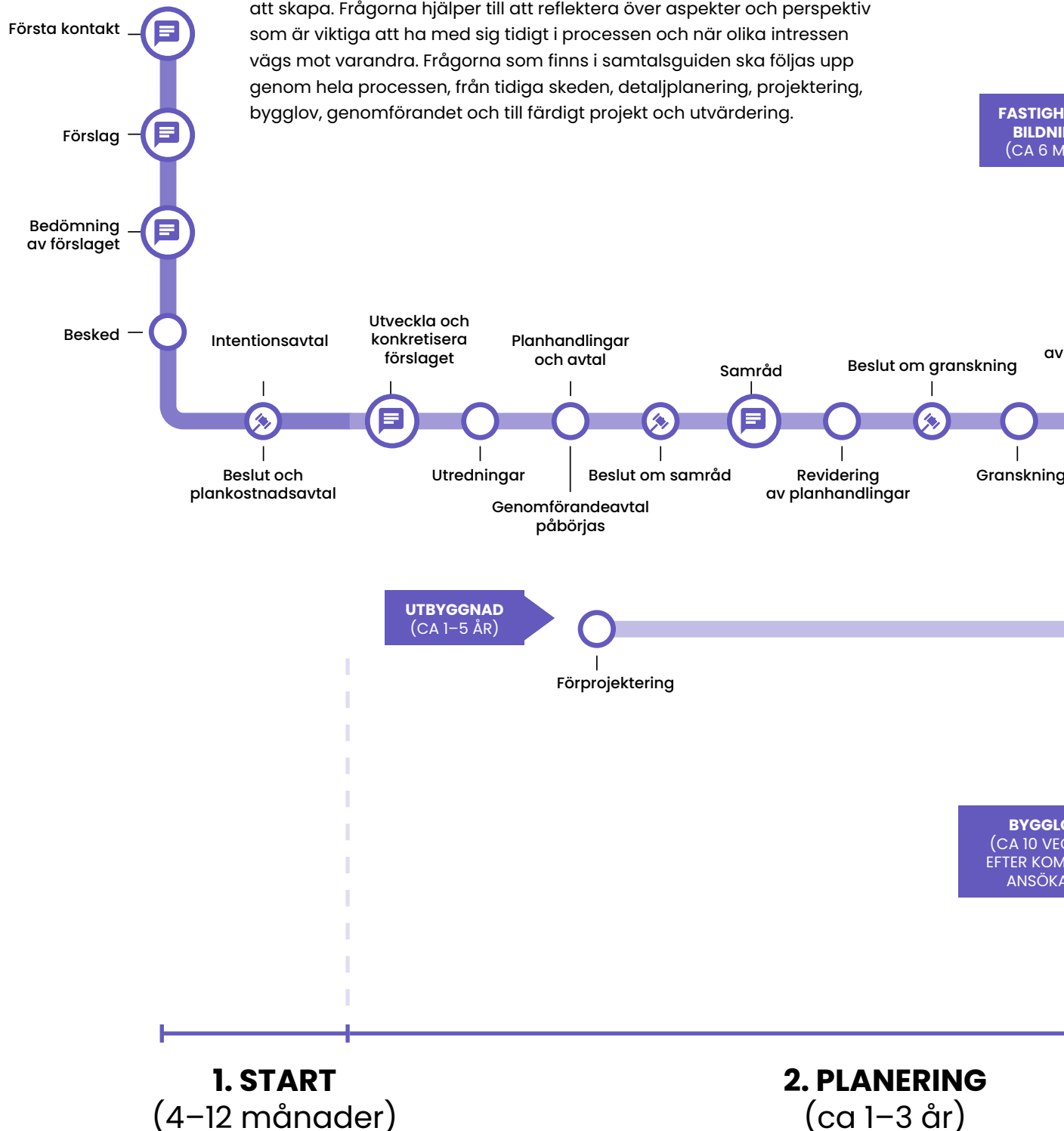
Material: Torrängsbiotoper, gröntak, bikupor, växthus som arbetsrum, sittplatser.

Syfte: En levande stadshuset för en levande och hållbar framtid.

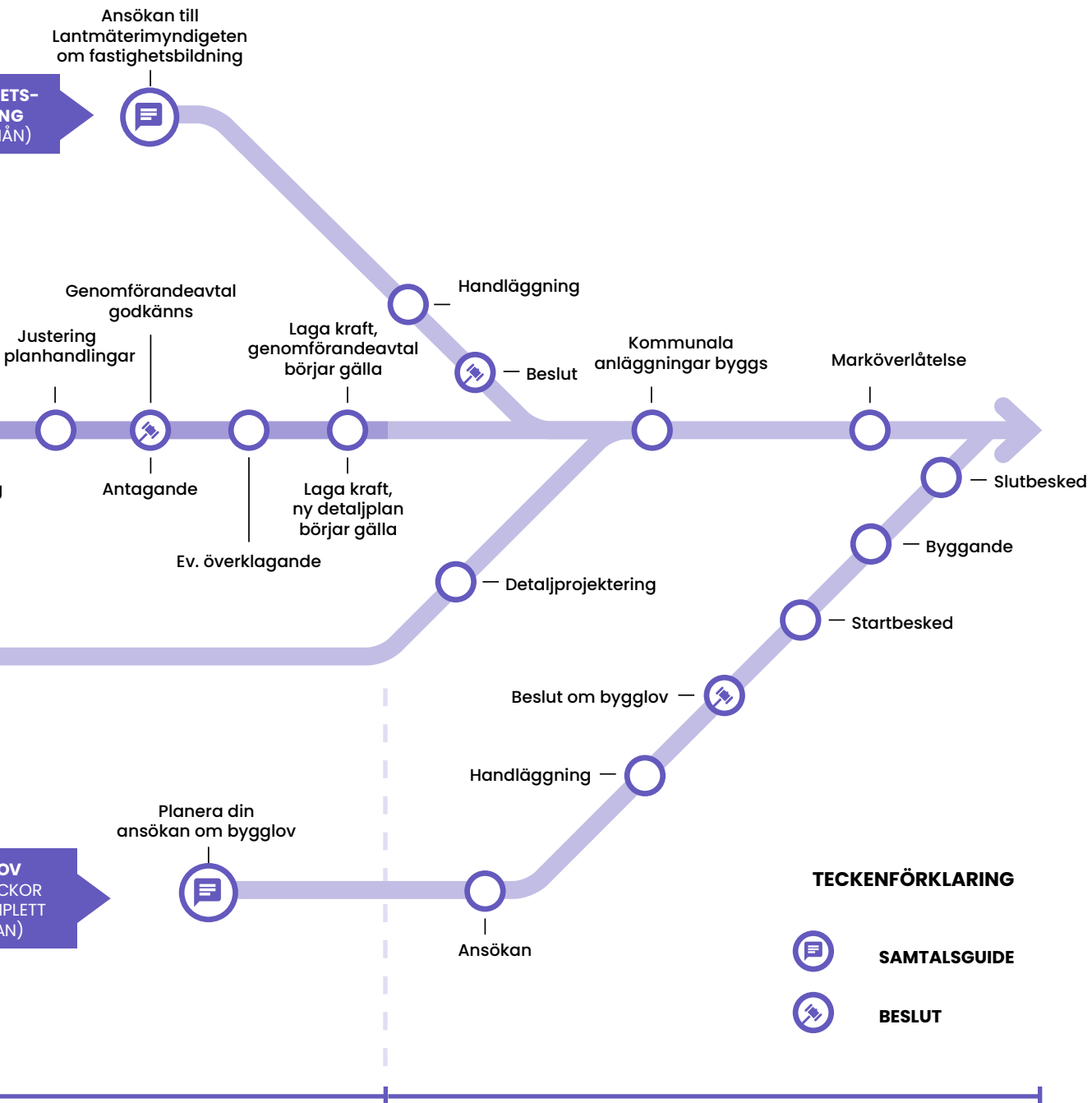
OBS! Detta är en idéskiss och inte ett pågående projekt.

Samtalsguiden i samhällsbyggnadsprocessen

Samtalsguiden är ett stöd för att så tidigt i processen som möjligt kunna kommunicera om arkitektur och de värden som arkitekturen kan hjälpa oss att skapa. Frågorna hjälper till att reflektera över aspekter och perspektiv som är viktiga att ha med sig tidigt i processen och när olika intressen vägs mot varandra. Frågorna som finns i samtalsguiden ska följas upp genom hela processen, från tidiga skeden, detaljplanering, projektering, bygglov, genomförandet och till färdigt projekt och utvärdering.

UTVÄRDERING OCH ÅTERKOPPLING

3. GENOMFÖRANDE

1. Miljö, klimat och framtiden

Arkitektur inom planetens gränser

Vision – Vart vi vill komma:

I Södertälje bidrar arkitektur till att skapa hållbara livsmiljöer där alla kan leva och verka inom planetens gränser.

Huvudfrågan – Vad vi vill ha svar på

På vilket sätt stödjer projektet områdets ekologiska funktioner och kommunens mål att minimera nettoutsläppen av växthusgaser till atmosfären 2030?

Mål – Därför vill vi diskutera:

1.1 Hur klimatanpassas och klimatsäkras projektet?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- använda regnvatten för bevattning
- samordning av transporter, sortering och återbruk av byggnadsmaterial
- byggnadsmaterial och konstruktioner som är enkelt demonterbara vid rivning och återbrukbara
- solceller, vindkraft eller annan platsproducerad el
- använda fyrstegsprincipen; vad kan bevaras, ändras, läggas till
- bevara befintlig vegetation och gröna värden, särskilt träd
- bygga i trä
- använda biokol i planteringar och markplanering
- ... annat

1.2 Hur förstärks och integreras ekosystemtjänster projektet?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- inventera befintliga ekosystemtjänster på platsen och utgå från dem i planeringen
- biologisk mångfald och pollinerarvänlig växtlighet
- dagvattenhantering som är ekologiskt hållbar och estetiskt tilltalande
- erbjuda plats för odling för boende
- plats för grönska och låg andel hårdgjord yta
- gröna tak
- goda förutsättningar för valt växtmaterial att utvecklas på platsen
- beständiga, tåliga material, konstruktion och tekniska lösningar
- ...annat

1.3 Vika hållbarhetsverktyg använder ni er av och hur följer ni upp kraven?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- särskilda rutiner som vi följer
- livscykelanalys
- certifiering (exv. Sweden Green Building Council 'Miljöbyggnad')
- ...annat

1.1 Att anpassa befintliga byggnader efter nya användningsområden är ett bra sätt att hushålla med våra resurser. Bilden visar hamnmagasinet i Uthamnen.

Foto: Pontus Orre

1.2 Klimatanpassning och värdet av ekosystemtjänster ska beaktas i samhällsplaneringen för att säkerställa långsiktigt hållbara lösningar. Bilden visar Körsbärslunden Gillberga i Enhörna. Foto: Karin Nygren

1.2 För att skapa långsiktig hållbarhet är det viktigt att så långt som möjligt skapa med naturen och integrera relevanta ekosystemtjänster och naturbaserade lösningar i alla projekt. Bilden visar dagvattendamm i Glasberga.

Foto: Pontus Orre

2. Helhetssyn

Arkitektur är en del av en helhet

Vision – Vart vi vill komma:

I Södertälje bidrar arkitektur till att varje plats har en tydlig identitet och utformas som en del av en helhet.

Huvudfrågan – Vad vi vill ha svar på

Vilken är projektets arkitektoniska idé?

Mål – Därför vill vi diskutera:

2.1 Har projektet en tydlig arkitektonisk idé?

Den här frågan besvaras på sidan 5–7. Förslag på svar kan vara:

- framtidsinriktad del i grön infrastruktur
- vattennära storslagen kulturmiljö
- annat...

2.2 Hur förstärker och utvecklar projektet platsens unika kvalitéer och förutsättningar?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- lokalkunskap säkras i projektet genom .....(tjänsteman, dialog etc.)
- analys av den befintliga arkitekturens karaktärsdrag såsom placering i landskapet, bebyggelsen, byggnader, material färg och kulör, gatan, markens beskaffenhet osv. gärna med hjälp av [boverkets checklista](#)
- medveten, motiverad gestaltning utifrån analys
- följa naturens beskaffenhet med souterrängvåningar i sluttning
- undvika sprängning eller andra icke-reversibla ingrepp
- medveten behandling av övergångar mellan; olika material, ute-inne, hus-gata/plats, anlagd- naturlig mark
- befintliga kvaliteter på platsen som kulturmiljö, rörelsestråk, kulturbärare, märkesbyggnader, kärnplatser utvecklas
- placering, väderstreck, förhärskande vindriktningar beaktas genom t.ex. solavskärmning och solceller mot söder, vindbrytande planteringar, skuggande träd etc.
- annat...

2.3 På vilket sätt värnar projektet platsens unika stads- och landskapsbild?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- utveckla relationen mellan stad och land
- behålla karaktäristiska värdebärare i landskapet exv. tallar i tätorten Södertälje, naturmark i ett skogsbyrn, äldre kulturmiljö
- bebyggelsen följer landskapet och låter landskapet dominera
- hänsyn till de som tar del av byggnadsverket, ju fler desto högre kvalitet, t.ex. höga hus, broar, parker
- påverkan på omgivningen uppfattas som positiv
- viktiga siktlinjer bibehålls eller stärks
- annat...

2.1 En bra arkitektur bygger på goda förutsättningar och en tydlig arkitektonisk idé. Bilden visar en tillbyggnad till Novalisgymnasiet, Järna. Foto: Tove Entin

2.2 Utveckla varje plats utifrån sina unika kvalitéer och förutsättningar. Bilden visar terränganpassad bebyggelse på Bruksgatan. Foto: Sofi Cyréus

2.3 En generell utgångspunkt är att så långt det är möjligt undvika irreversibla ingrepp som sprängning och byggande på åkermark. Bilden visar rapsfält på Mörkö. Foto: Crisp Film

3. Upplevelser och sinnena

Arkitektur har upplevelser för alla sinnen

Vision – Vart vi vill komma:

I Södertälje bidrar arkitektur till livsmiljöer av hög kvalitet som erbjuder upplevelser för alla sinnen.

Huvudfrågan – Vad vi vill ha svar på:

Hur planeras livsmiljön upplevas av den/dem som den är skapad för och vad bidrar till den upplevelsen?

Mål – Därför vill vi diskutera:

3.1 Hur planerar vi för både flexibla och särskilt utformade platser?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- komplettera befintliga platser genom att fokusera på innehåll/åldersgrupp/storlek/innehåll/karaktär som saknas i området
- ge kompletterande gestaltning och funktion till en plats för att aktivera den andra tider på dygnet/året/veckodagar än idag
- gestalta trygghetsskapande belysning anpassad för platsens karaktär och användning
- platsen är särskilt utformad för flickors önskemål och behov annat...

3.2 Hur ökar vi orienterbarheten och läsbarheten i den byggda miljön?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- tydligt definiera vad som är privat, halvprivat och offentlig mark genom att t.ex. låta övergången markeras med olika material
- Låta stråk ha en tydlig karaktär och identitet som är lätt att följa t.ex. återkommande typ av parksoffa, belysning eller växtmaterial
- tydligt definierade stråk med kanter och friser
- skapa platser att sitta och stanna för att få möjlighet till överblick
- annat...

3.3 Hur kan vi verka för offentlig konst, sinnliga upplevelser och detaljrikedom?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- integrera konst i livsmiljön tidigt i planeringsskedet
- ge de sinnliga upplevelserna likvärdig dignitet som andra aspekter vid byggnation
- genomtänkt detaljutformning för övergångar mellan byggnads-material och -delar såsom vid fönstrens infästning i ytterväggen eller trappräckens utformning
- skönhetsaspekter såsom form, rytm, komposition, balans, material förhåller sig på ett tydligt sätt inbördes och till sin omgivning
- ta tillvara och stärka viktiga siktlinjer
- bevara och förstärka fina vyer genom rätt placering av byggnad eller att rama in vackra utblickar med landskapsplanering
- annat...

3.1. Det är viktigt att det utöver multifunktionella rum även finns särskilt utformade rum och platser så att den enskildes behov kan tillgodoses. Bilden visar parkourparken vid slussen.

Foto: Södertälje kommun

3.2 . Miljöer som är tydliga, lätta att överblicka och enkla att orientera sig i, har goda förutsättningar att upplevas som begripliga och angenäma. Bilden visar stråket till Ytterjärna kulturhus.

Foto: Pontus Orre

3.3 Offentlig konst ska tidigt integreras i planeringsprocessen då det bidrar till sinnliga upplevelser. Bilden visar konstverket längs Storgatan under Storgatsviadukten vid Mäljarbron

Foto: Södertälje kommun

4. Identitet

Arkitektur skapar stärkt identitet

Vision – Vart vi vill komma:

I Södertälje bidrar arkitektur till stärkt attraktivitet och identitet för Södertälje som plats då, nu och i framtiden.

Huvudfrågan – Vad vi vill ha svar på

På vilket sätt bidrar projektet till att stärka Södertäljes identitet?

Mål – Därför vill vi diskutera:

4.1 På vilka sätt kan vi låta Södertäljes olika profilbärare speglas i den byggda miljön?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- analysera platsen inför varje projekt för att undersöka hur vi kan ge profilbärarna tydligt uttryck i den bebyggda miljön
- ge möjlighet för användarna att förändra och sätta egen prägel på miljön
- annat...

4.2 Hur skapar vi framtida kulturmiljöer med nyskapande arkitektur?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- bygga med robusta material i hög kvalitet
- omsorgsfull gestaltning i placering, skala, färgsättning, detaljer
- stärka platsens unika värden i form av karaktärsbärande topografi
- visa tidsandan tydligt i sitt uttryck
- annat...

4.3 Hur kan vi värna och utveckla Södertäljes kulturmiljöer genom att använda platsen som utgångspunkt för utveckling?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- identifiera och ta tillvara platsens kulturhistoriska och arkitektoniska värden
- använda kulturmiljön som en resurs.
- ta utgångspunkt i kvaliteter och karaktär i landskapet och den befintliga bebyggelsen, och studera placering, material, färgsättning och volymer utifrån kulturmiljö
- annat...

4.1 .Profilbärarna - det som vi lyfter fram extra, är industri i framkant, innovation och mångkultur. Bilden visar Astra Zeneca-området Snäckviken i centrala Södertälje.

Foto: Pontus Orre

4.2 Att bygga med hög kvalitet i både material och omsorgsfull gestaltning är ett sätt att skapa goda livsmiljöer som kan utgöra en del av vårt kulturarv till framtiden. Bilden visar Nibble gård ladugård.

Foto: Åke E:son Lindman

4.3 . Kulturvärden liksom kvaliteter och karaktär i landskapet och den befintliga bebyggelsen ska vara utgångspunkter när ny bebyggelse planeras. Bilden visar Torekällberget i vintersnö.

Foto: Pontus Orre

5. Gemenskap och trygghet

Arkitektur ger en trygg gemenskap

Vision – Vart vi vill komma:

I Södertälje bidrar arkitektur till att skapa trygghet och tillit genom utformning av livsmiljöer som främjar social integration och interaktion.

Huvudfrågan – Vad vi vill ha svar på

Hur stärker projektet en trygg gemenskap för människor i deras vardag?

Mål – Därför vill vi diskutera:

5.1 På vilka sätt kan vi planera för flerfunktionella miljöer där alla har möjlighet att mötas?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- säkerställ att stråken kopplar ihop olika områden och målpunkter.
- främja tillgänglighet
- säkerställ att det finns tillräckliga ytor för parker, lekplatser, torg och andra mötesplatser
- avstånd
- skapa offentliga platser för många åldrar genom att t.ex. skapa park med både småbarnlek, tonårshäng och något som lockar vuxna såsom utegym eller odling
- annat...

5.2 Hur planerar vi miljöer som upplevs som tillgängliga och trygga året runt?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- skapa trygga passager för att överbrygga befintliga barriärer
- se till äldres perspektiv bland annat genom att skapa sittmöjligheter vid entréer och längs stråk
- säkerställa barnperspektivet genom att använda kommunens barnchecklista
- prioritera gång- och cykel samt kollektivtrafik t.ex. genom att erbjuda den genaste vägen till en målpunkt för gående och cyklister
- erbjuda trygga platser som är överblickbara och trivsamt belysta
- arkitektur i mänsklig skala
- annat...

5.3 På vilka sätt skapar vi blandade och levande stadsmiljöer både vad gäller invånare och funktioner?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- variation i form av olika upplåtelseformer, storlekar och prisnivåer
- bottenvåningar med många entréer och aktiviteter som är synliga från gatan
- främja stadsodling i projektet
- uppmuntra delningstjänster genom att t.ex. erbjuda låncyklar annat...

5.1 Att delta i sociala sammanhäng och dela plats med andra ökar förståelsen för och omtanken om varandra. Bilden visar prideparaden.
Foto: Ellinor Collin

5.2 Att prioritera gång och cykel bidrar till ett mer jämställt samhälle eftersom dessa färdmedel används i högre utsträckning av kvinnor och barn. På bilden visas Korpuddsparken.
Foto: Pontus Orre

5.3 Östertälje är exempel på ett område med mycket villor som kompletterats med flerbostadshus. Bilden visar Igelsta strand i vinterskrud.
Foto: Sofi Cyréus

6. Livskvalitet

Arkitektur ger långsiktig livskvalitet

Vision – Vart vi vill komma:

I Södertälje bidrar arkitektur till att skapa hälsosamma livsmiljöer som främjar hög livskvalitet för alla i alla åldrar.

Huvudfrågan – Vad vi vill har svar på

Hur skapar projektet långsiktig livskvalitet och gynnar både levande ekosystem och människans välbefinnande?

Mål – Därför vill vi diskutera:

6.1 Hur prioriteras barns, ungas och äldres perspektiv i projektet?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- barnens bästa sätts i främsta rummet
- inkludera alla grupper i dialogprocesser
- främja medborgarnas inflytande i planprocessen
- tillämpa barnkonventionen
- förankring och engagemang på alla nivåer i projektet
- främja dessa gruppers sociala, mentala och fysiska hälsa
- stödja barns och äldres rörelsemönster
- annat...

6.2 Hur främjar projektet hälsa och välbefinnande?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- tillskapande av lättillgängliga aktiviteter
- skapa goda förhållanden för fotgängare och cyklister
- skapa plats för cyklar
- möjlighet till rörelse
- främja tillgång till grönska och vatten
- annat...

6.3 Hur tillgodoser projektet dagens och framtidens behov hos boende och bostadssökande?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- erbjuda en variation av bostadsstorlekar, upplåtelseformer och boendetyper
- flexibla och anpassningsbara bostäder och bostadsformer
- bostäder med lägre boendekostnader
- annat...

6.4 Hur planera projektet för miljöer som är fria från föroreningar och störningar?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- ge skydd mot negativa sinnesupplevelser – buller, vind, trafik, avgaser
- materialval som är fria från gifter och allergener
- universal design
- dialog och samråd med berörda organisationer för dem som inte själva kan ge uttryck för sina önskemål
- annat...

6.1 .Prioritera barn, ungas och äldres perspektiv i alla projekt. Bilden visar en danslektion med barn. Foto: Pontus Orre

6.2 Tillgång till grönska och hur mycket vi rör på oss har stor betydelse för vår hälsa. Lättillgängliga aktiviteter som att gå och cykla har stor potential att få människor att röra på sig mer. Bilden visar utegym med fotbollsplan och cykelstråk i Hölö. Foto: Pontus Orre

6.3 Tillräckligt stora lektytor med naturlig vegetation och varierad terräng har mätbart positiva effekter jämfört med miljöer där leken begränsas till små ytor utan naturliga inslag. Bilden visar Trollskogen i Järna. Foto: Tove Entin

7. Innovation och lärande

Arkitektur ger rum för innovation och lärande

Vision – Vart vi vill komma:

I Södertälje bidrar arkitektur till en kunskapskommun där det är lätt att utveckla idéer, verksamheter och drömmar.

Huvudfrågan – Vad vi vill ha svar på

Hur speglas projektet Södertäljes plats i framkant när det gäller forskning, utveckling och innovation?

Mål – Därför vill vi diskutera:

7.1 Hur utmanar och testar projektet normer, arbetsprocesser och ny teknik?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- innehåller pilot- och tillfälliga projekt
- omfattar eller är ett innovationsprojekt
- nya metoder och arbetsprocesser
- forskare är involverade eller följer projektet
- lekfullhet och humor involveras i gestaltningen
- verkshöjden säkras genom innovationsupphandling
- projektet utvecklas genom arkitekturtävling, parallella skisser etc.
- annat...

7.2 Integrera gestaltning med tekniska lösningar och infrastruktur

Exempel på lämpliga åtgärder:

- omsorgsfull gestaltning involveras tidigt i projekt med större tekniska anläggningar som är synliga i stadsmiljön såsom broar, transformatorstationer, eneriganläggningar, skorstenar etc.
- integrera transformatorstation i byggnadskropp i trånga lägen
- skapa regnträdgårdar som både tar hand om och vid behov renar dagvatten och ger skugga
- staket och räcken i tätbefolkade områden är omsorgsfullt gestaltade och anpassade till helheten i miljön
- återvinningsplatser gestaltas enligt anvisningar och som en del av helheten i kvarteret
- annat...

7.3 prioritera och investera i högkvalitativa lärmiljöer

Exempel på lämpliga åtgärder:

- inkludera elever i planeringsprocessen
- inspirerande och praktiska rum av olika storlek¹
- erbjuda en utomhusmiljö som kan användas i undervisningen
- skolgården utformas med varierade ytor
- trygga och lätt överblickbara miljöer som inbjuder till lugn
- flexibla lokaler som kan förändras med samhället över tid.
- samlokalisering med andra samhällsnyttiga lokaler², föreningar, näringsliv och akademi
- annat...

¹ Följ gärna boverkets guide och exempel: <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/skolors-miljo/byggnaden-och-utemiljon/fysisk-larmiljo/larmiljoer-i-forskolebyggnaden/>.

² <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/skolors-miljo/larmiljoer-samhallsbygget/>

7.1 Med lekfullhet bidrar arkitekturen till att skapa flexibla rum och en kreativ miljö. Bilden visar en tillfällig utställning i Turingelunden.
Foto: Nivå Landskap

7.2 .Genom att prioritera och integrera gestaltning med tekniska lösningar kan vi skapa miljöer som har många funktioner samtidigt, t.ex. något som löser en teknisk utmaning samtidigt som gestaltningen tillför en estetisk kvalitet. Bilden visar Södertäljebbron.
Foto: Pontus Orre

7.3 Om- eller nybyggnad av skolor, förskola och andra lärmiljöer är tunga investeringar, men en investering i högkvalitativa lärmiljöer är också en investering i Södertäljes framtid. Bilden visar Viksbergs skolområde med konstnärlig utsmyckning.
Foto: Liza Simonsson

8. Gemensam utveckling

Mål åtta handlar mycket om de processer som omger framtagandet och kommunikationen kring arkitektur och är därför tillämplig i framför allt större eller mer publika projekt. Flera mål är också direkt kopplade till interna processer.

Arkitektur för en gemensam utveckling

Vision – Vart vi vill komma:

I Södertälje bidrar arkitektur till vi skapar av våra livsmiljöer tillsammans med medborgare och samhällets övriga aktörer.

Huvudfrågan – Vad vi vill ha svar på

Hur ser projektets plan för samverkan och dialog ut?

Mål – Därför vill vi diskutera:

8.1 Hur bidrar projektet till att sprida och höja kunskap kring hållbart byggande, arkitektur och gestaltning inom hela kommunkoncernen?

- annat...

8.2 Hur används och utvecklas medborgardialog i projektet?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- medborgardialog i följande form ..... planeras i analysfasen i inledningen av projektet
- medborgardialog kommer att hållas i samband med följande moment ..... i dessa faser .....i projektet.
- annat...

8.3 Bidrar projektet till att främja ökade samarbeten med akademi, föreningsverksamhet, näringsliv och kommunkoncernen?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- samarbete med/samlokalisering av olika funktioner
- annat...

8.4 Bidrar projektet till att förenkla och förbättra kommunikation genom transparenta arbetsprocesser, och nyttja digitaliserings möjligheter ?

Exempel på lämpliga åtgärder:

- använda digitala analysverktyg
- alternativ tydliggörs genom skisser och återkommande dialog
- annat...

8.5 På vilket sätt agerar ni som förebild genom god arkitektur och processer i rollen som i planerande, byggande och förvaltande aktör?

- annat...

8.6 På vilket sätt säkerställs att relevant arkitektkompetens finns med i hela processen?

- annat...

8.7 Hur främjas kommunövergripande samarbete genom projektet?

- annat...

8.8 Hur arbetar organisationen med att rekrytera och behålla kompetent personal?

- annat...

8.2 Använda och utveckla medborgardialoger som verktyg i planeringen. Bilden visar Hackathon 2020.
Foto: Fredrik Sederholm

8.3 Främja ökat samarbete mellan akademi, föreningsverksamhet, näringsliv och kommunkoncernen. Bilden visar vindträdet på Tom Tits experiment.
Foto: Tom Tits

8.4 Förenkla information och kommunikation genom transparenta arbetsprocesser och nyttjande av digitaliseringens möjligheter. Bilden visar medarbetarna i Stadshuset.
Foto: Scandinav

**Södertälje
kommun**

Samhällsbyggnadskontoret, Södertälje kommun

Besök: Stadshuset, Nyköpingsvägen 26, Södertälje

Tel: 08-523 010 00 (Kontaktcenter)

E-post: sbk@sodertalje.se

www.sodertalje.se